Leto III., štev. 267 | V Ljubljani, petek dne 10. novembra 1922 | Poštnina pavšalirana. | Posamezna štev. stane 1 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 10·— Din
za inozemstvo 20·— „
Oglasi po tarifu.
Uredništvo: Miklošičeva cesta št. 16/I. Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36
Podružnice: Maribor, Barvarska ulica št. 1. Tel. št. 22. Celje, Aleksandr. cesta.
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Ljubljana, 9. novembra.

V politiki je že tako, da mora javen delavec stopiti tudi na blato in naj si pri tem še tako onesnaži obuvalo. Zlasti hudo je pred volitvami, ko mesto argumentov slavi svoje orgije demagogija in hujskaštvo.

Sredi najhujših bojev pa mož nikdar ne sme pozabiti, da ima kot politično bitje dolžnost, vse svoje prizadevanje posvečati veliki ideji svojega svetovnega naziranja.

Med vojno in po vojni je Evropejec zelo izpremenil svoje stališče v javnosti. Dočim je preje prevladoval v njegovem političnem pokretu razum, so ga sedaj aficirani in razdrapani živci potisnili v nekako politično histerijo. Vsi dogodki vplivajo nanj mnogo jačje, reakcija nanje je navadno čisto neobičajna in nepričakovana. Boj za obstanek absorbira največ pozornosti, lastni osebni interes zapostavlja premnogokrat splošne življenske principe ter ideale naroda, države in človečanstva. Dokler ne premagamo te psihične depresije, tako dolgo pa politika naroda ne more kreniti na pot normalnega razvoja. Na srečo se že zopet uveljavlja stara resnica, da je ozdravljenje mogoče le potom trezne evolucije na temelju velikih načel, ne pa v lahkomiselni menjavi nazorov in principov.

Demokratska stranka in njeni pristaši v Sloveniji so od nastanka stranke najodločnejši in najprincipijelnejši politični borci. Jugoslovanska demokracija ima krepke korenine v naši novi državi, njeno steblo je mladо, ona in dosedaj samo ona je nositeljica onih nacijonalnih idealov, ki edini morejo dvigniti našo novo domovino iz povojnih razvalin ter ustvariti iz nacijonalno in politično že primitivnega ljudstva zaveden in srečen jugoslovanski narod. Jugoslovanska demokratska stranka je po številu, še bolj pa po svoji notranji moči najjačja stranka v državi. Njeni somišljeniki žive v vseh krajih države, od Triglava do Bitolja, pa od Bitolja do Bara. Vsa tri plemena, vsa veroizpovedanja, zastopniki vseh stanov so združeni v demokratski stranki. Ona je edina politična organizacija, v kateri dobi oslona vsako upravičeno stremljenje. Brez nje in proti njej se danes ne more vladati Jugoslavija. Čim preneha psihoza plemenskega in historičnega separatizma, bo njena sila še bolj predominantna. Demokratska stranka je po svojem programu, po svojih sposobnostih predestinirana zastopnica večine celokupnega našega naroda. Tudi slovenski del demokratske stranke, dasi se ima boriti na toliko front in dasi se nahaja na najtežavnejši poziciji, se krepko drži in uskoštvo nekaterih politikov, ki so delili s stranko vse dobre čase, pa so v trenotku, ko se jim je zazdelo, da se razvija v njej onasna kriza, pobegnili od njene zastave, bo le še bolj utrdilo demokratske vrste ter jih ne oslabilo, temveč pomnožilo. Danes, ko vidijo, kako prazne so bile razne triounaške špekulacije, ki so jih zapeljale v dezerterstvo, jim je v srcu že žal. Toda nastopili so pot, s katere se je težko vrniti. Zato k prvemu svojemu grehu kopičijo še drugi: besno poskušajo razjedati demokratske vrste. Naravnost brezvestno je v dobi, ko treba koncentracije nacijonalnih elementov, ko vsak političen analfabet lahko vidi, da je smotreno delo za bodočnost naroda in države mogoče le v mogočni stranki, zanašati v narod cepkarstvo. Še bolj brezvestno je, če se postavljajo na čelo takih frakcij ljudje, ki nimajo nobene sposobnosti za pozitivno, ustvarjajoče delo, ki uganjajo politično pustolovstvo le radi svojih osebnih ambicij, pri tem pa jim je postranska briga usoda onih maloštevilnih zapeljancev, ki jim slede. Posledice take brezvestnosti morajo biti posebno občutne za zapeljane takozv. pridobitne kroge, ki sami za sebe v današnji dobi socijalnih prevratov ničesar pomeniti ne morejo in katerih zaščita je danes breme, ki ga more prevzeti le močna stranka, ki je sposobna, da nosi odgovornost. En sam trenotek šibke roke zadostuje, da so «kristalni gradovi» porušeni in uničeni. Demokratski program notranje narodne solidarnosti dopušča uveljavljenje vsakega upravičenega gospodarskega stremljenja, ki ne greši proti načelu ekonomske in socijalne pravičnosti.

Politika, ki jo skušata pri nas pod egido takozv. Narodovcev uvesti gg. Jelačin ml. in Ivan Knez, pa je čisto nemogoča. Še v stari Avstriji bi potem, ko je prodrl princip enake in splošne volilne pravice, ne mogla uspevati, kaj šele v Jugoslaviji po tolikih vojnih grozotah. Ali se gospoda res ne zaveda absurdnosti, da rebelira zopet obstoječe stanje oni del buržuazije ki je preskrbljen z vsem v obilici? Ali ni ta politika, ki bi hotela, da lačna vrana pita sito? Tok časa sili vse na levo in še za dosego harmonije in nacijonalne solidarnosti je danes težko premostiti prepad, ki zija med interesenti na levi in onimi na desni.

Mi smo napram pridobitnim krogom povedali svoje principijelno stališče čisto jasno in odkrito. Kdor se ž njim ne strinja in se zaveda boljšega, je prav. Svarimo pa z vso odločnostjo, da bi se kdo dal zapeljati k nepremišljenosti ter da bi radi simpatij do edinih oseb, ali radi svojih trenotnih osebnih interesov pozabil na velike ideje in cilje, ki jih zasleduje jugoslovanska demokracija ter njena nositeljica demokratska stranka. Brez osebnih žrtev, brez popuščanja v malenkostih ni mogoče dosezati velikih stvari. Ljudje pa, ki se postavijo v vrsto bojevnikov za velike ideje naroda in države, morajo biti možje, možje in zopet možje, značajni ter dosledni.

Baš v tem pogledu smo slovenski demokrati dosedaj še vedno prednjačili. Ljubljana je v ljutih borbah in v številnih volilnih bojih dokazala, da se vedno lahko zanaša na kader zanesljivih naprednih volilcev, katerim je ponos in čast udeležiti se volilnega akta. Tako bo tudi pri volitvah 3. decembra. Vsi, ki so zadnjič glasovali za demokratsko stranko, bodo tudi to pot ostali njej zvesti. Kakor pošteni in značajni možje vseh narodov in vseh časov bodo tudi oni odsodili uskoštvo in dezerterstvo ter s tem pripomogli, da se uničijo nade in načrti, ki jih ima za Ljubljano pripravljene klerikalno-komunistični blok.

Demokratski klub proti demisiji vlade

POPOLNA SOGLASNOST V KLUBU.

Beograd, 9. novembra. (Izv.) Demokratski klub je danes končno zavzel stališče glede ostavke vlade. Soglasno je sklenil, da se ostavka ne poda.

Nato je bil izvoljen odbor treh članov, ki je pooblaščen da vodi razgovore z radikalskim klubom o bodočem parlamentarnem programu ter o načelih in smereh zakonov, ki jih naj v okviru tega programa sedanji parlament še sprejme. Prevladuje mišljenje, da naj bo ta program čim krajši in naj se volitve pospešijo. V odbor so bili soglasno izvoljeni posl. Davidović, Pečić in Wilder. Oni člani kluba, ki so dosedaj zastopali stališče, da treba koalicijo razdreti in so vsled tega zahtevali demisijo demokratskih ministrov, so se odrekli besedi.

Ta prevrat v mišljenju manjšine se pripisuje zlasti številnim pozivom z dežele, osobito iz Srbije. V teh pozivih so somišljeniki odločno in nujno odsvetovali vsakršno krizo, ki bi se opirala na odpor nekaterih bivših samostalcev in skupine bivših liberalcev (Veljkovićeve) grupe proti naziranju večine demokratskega kluba. Zatrjuje se tudi, da včerajšnja avdijenca Lj. Davidovića ni ostala brez vpliva na odločitev klubove manjšine.

Razprava o rekonstrukciji kabineta se bo vršila pozneje. Klub je soglasno izrekel željo, naj vstopi v vlado gosp. Davidović, da deli neposredno odgovornost in da se s tem v naprej preprečijo eventualna nesporazumljenja in tudi napačna tolmačenja politike Demokratske stranke.

Bolgarski ministrski predsednik v Beogradu

STAMBOLIJSKI JE ZADOVOLJEN USPEHOM. — DANES BO SPREJET OD KRALJA. — IZJAVE NOVINARJEM.

Beograd, 9. novembra. (Izv.) Danes zjutraj ob 6.35 je prispel bolgarski ministrski predsednik Stambolijski v spremstvu bivšega poslanika na našem dvoru, Kosta Todorova, tajnika zunanjega ministrstva Minkova in poslancev Bojadžijeva in Radeva z rumunskim salonskim vozom v Beograd. Na kolodvoru je bil navzoč pri sprejemu tudi pomočnik našega zunanjega ministra Panta Gavrilović, dalje bolgarski poslaniški odpravnik, bolgarska kolonija in novinarji.

Konferenca s Pašićem in Ninčićem.

Ob 10. uri se je vršila v ministrskem predsedništvu konferenca Stambolijskega in Todorova s Pašićem Ninčićem in našim poslanikom v Sofiji, Milanom Rakićem.

Po konferenci je Stambolijski izjavil Vašemu poročevalcu, katerega je radevolje sprejel, da so se vršili razgovori v zelo ljubeznjivem tonu in je bil dosežen sporazum, da se med jugoslovanskim in bolgarskim zunanjim ministrstvom uvede kratko postopanje pri opazovanju morebitnih vpadov bolgarskih komitašev v kraljevino SHS. Stambolijski je naglašal, da pričakuje od pogajanj z našo vlado mnogo uspehov, ki bodo omogočili vedrejše poglede na obeh straneh.

Za 18. uro je povabil na razgovor novinarje z besedami: «Pripravite vse, kar imate proti Bolgarski, jaz pa bom povedal, kar Vam mi zamerimo!» Opoldne je bil Stambolijski pri dr. Ninčiću na kosilu, ki se ga je udeležil tudi naš sofijski poslanik Rakić. Po kosilu so se vršila posvetovanja o konferenci v Lausanni.

Stambolijski o razmerju med Bolgarijo in Jugoslavijo.

Popoldne ob 6. uri je sprejel bolgarski ministrski predsednik Stambolijski v salonu bolgarskega poslaništva predstavnike jugoslovanskega tiska. Stambolijski je izvajal v svojem nagovoru:

«Gospodje, vem, da bo prvo vprašanje, ki mi ga boste stavili, zakaj sem prišel v Beograd. Vse do krvave bratomorne vojne se nismo poznali. Ako bi se bili poznali, bi do tega ne prišlo. Ne govorim sedaj o tem, da je bila Bolgarska dolgo časa pot tujim jarmom, pod katerim je mnogo trpela. Ko sem stopil jaz na čelo vlade, sem začel delati na to, da bi se zravnala pot do zbližanja obeh narodov. Ako pregledujete naše novine, ne morete od leta 1919 najti niti besede, ki bi bila naperjena proti zbližanju obeh narodov, niti kake moje besede, ki bi bila proti temu zbližanju.

Prepričan sem, da se ima z mojim prihodom v Beograd likvidirati stanje dveh držav v prošlosti. Mogel bi vam povedati, da sem že prvi dan, ko bivam v Beogradu, s svojimi uspehi popolnoma zadovoljen. Zlasti z današnjim sestankom, ki sem ga imel z ministrskim predsednikom Pašićem in ministrom dr. Ninčićem sem vrlo zadovoljen. Jutri se bom razgovarjal še z nekaterimi drugimi ministri. Popoldne pa se mi ponudi prilika, da bom sprejet v avdijenci pri Nj. Veličanstvu kralju.

Sedaj vam odgovorim na vsa vprašanja, ki mi jih boste stavili, prosim vas pa, da vam najprej na kratko odgovorim na vse ono, kar so pisale novine zadnji čas, zlasti pa danes, po mojem prihodu v Beograd.

V svojem nadaljnjem nad enournem govoru je reagiral nato g. Stambolijski na vse napade, ki so jih v zadnjih dneh zlasti beograjski listi proti njemu in proti Bolgariji iznesli. Izjavil je, da njegova vlada ne stremi za revizijo mirovnih pogodb, ampak zahteva obratno njih točno izvršitev, že zato, ker Lua po njih zagotovljen dostop do egejskega morja. Dalje je Stambolijski izjavil, da je njegova vlada ostra nasprotnica komitašev s katerimi se nahaja v neprestani borbi.

Zlasti važna je izjava Stambolijskega, da je **Bolgarija iskreno odrekla vsem pretenzijam na Macedonijo.** Kot dokaz popolnega preobrata v bolgarski politiki je navajal obtožbo, ki jo je sklenilo sobranje proti vsem ministrom bivšega nesrečnega režima.

OBČINSKE VOLITVE V SOFIJI.

Zmaga opozicije.

Sofija, 9. novembra. (Izv.) Pri občinskih volitvah je opozicija porazila vlado. Po uradnih poročilih je dobil opozicijonalni blok 10.050 glasov (26 mandatov), komunisti 8106 (23), zemljoradniki 7082 (17), narodni liberalci 2788 (4) in socialisti 2258 (3).

PREISKAVE PROTI POSLANCU BERANU.

Praga, 9. novembra. (Izv.) Preiskava v vohunski aferi dr. Berana je malone končana. Pričakuje le še poročila generalnega štaba, nakar bo ta afera kakor tudi afera o smrdljivi bombi do Božiča rešena.

Seja narodne skupščine

PREDLOGU O VOJAŠKIH KREDITIH PRIZNANA NUJNOST. — AFERA WINDISCHGRAETZ-RISTIĆ.

Beograd, 9. novembra. (Iz.) Skupščina je na današnji seji najprej opravila običajne uvodne formalnosti. Na to se je pričela razprava o nujnosti zakonskega predloga, katerega je predložil finančni minister za kredit 800 milijonov dinarjev za vojne nabavke. Skupščina je skoraj soglasno potrdila nujnost predloga. Proti sta glasovala le zemljoradnika Moskovljević in Nežić. Zakonski načrt je bil takoj izročen finančnemu odboru.

Na to je finančni minister odgovarjal na interpelacijo poslancev Deržića in Brandtnerja o protidržavnem zadržanju kneza Windischgraetza na Planini. Rekel je, da tako dolgo ne more državna oblast nastopiti proti njemu, dokler se mu ne dokaže protidržavno delovanje, na same govorice ali pa na četudi verjetno nerazpoloženje Windischgraetzovo, kateremu ne slede nikakršna dejanja, pa ni mogoče reagirati z nobenimi upravnimi ukrepi. Odstranitev upravitelja Ristića se je izvršila na predlog pokrajinskega namestnika, ki trdi, da ta upravitelj kot član Narodne obrane ne more na meji delovati nepristransko tako, kakor bi bilo potrebno. Poslanca se z odgovorom nista zadovoljila.

Sledilo je nadaljevanje razprave o zakonskem predlogu o vojni odškodnini. Govorila sta poslanca Ivanič in Vasić. Seja je bila zaključena ob 7. uri zvečer, prihodnja pa določena za jutri ob 4. uri popoldne z dnevnim redom: Nadaljevanje debate o zakonu o vojni odškodnini.

Vojaški krediti pred finančnim odborom.

Beograd, 9. novembra. (Izv.) Finančni odbor se je sestal k plenarni seji na kateri so bili prisotni vojni minister general Pešić finančni minister Kumanudi in minister inostranskih del dr. Ninčić, ki so podali vsak s stališče svojega resora poročila o stanju naše vojne opreme in oboroženja. Nato se je vršila v finančnem odboru debata, ki se bo jutri še nadaljevala. Proti kreditu za oboroženje se ni izjavila nobena stranka in so le nekateri opozicionalni govorniki zahtevali podrobnejših informacij od vlade. Ker se debata danes ni mogla dovršiti, se nadaljuje seja jutri ob 10. dopoldne in bo zakonski načrt v finančnem odboru še dopoldne sprejet, popoldne pa bo že predložen skupščini. Sporazum o tem naglem postopku je bil osvojen soglasno. Povsod se z zadoščenjem povdarja, da je skupščina enodušno za varnost države in da pomeni današnje glasovanje nov dokaz za konsolidacijo naše države.

Nesprejemljive zahteve angorske vlade

TAKOJŠNJA IZPRAZNITEV CARIGRADA. — VOJNA ODŠKODNINA.

Berlin, 9. novembra. (Izv.) «Wolffov urad» javlja: Po časopisnih vesteh so izročili kemalisti francoskemu vrhovnemu poveljniku Pelleju v Carigradu sledeče zahteve: 1.) takojšnja izpraznitev Carigrada (zavezniki morejo na željo ostati v Skutariju in Čanaku); 2.) ljudsko glasovanje v zahodni Traciji; 3.) vračilo Momla, revizija sirske meje in avtonomija otokov nasproti maloazijske obale; 4.) popolna neodvisnost Turčije in 5.) vojna odškodnina 6 milijard zlatih frankov.

London, 9. novembra. (Izv.) Angorska vlada je odgovorila na zavezniški ultimat. V svojem odgovoru zahteva, naj zavezniki v 24 urah izroče upravo Carigrada kemalistom in naj nemudoma izpraznijo Carigrad.

Tukajšnje časopisje pozivlja zavezniške vlade, naj enotno stopijo v boj proti Turkom.

Kemalisti prerezali kabel.

Pariz, 9. novembra. (Izv.) Kakor poroča «Petit Parisien» iz Carigrada so kemalisti prerezali pri Čanaku brzojavni kabel. Pri Passaliji sta bila dva angleška vojaka ubita.

Važni ukrepi fašistovske vlade

ŠESTURNA SEJA MINISTRSKEGA SVETA. — MUSSOLINI OBLJUBLJA POVRATEK PRAVNEGA REDA. — ODPUŠČENI DIPLOMATJE GOSPODARSKE ODREDBE.

Rim, 9. novembra. (Izv.) Sinočnji ministrski svet pod predsedstvom ministrskega predsednika Mussolinija je trajal nepretrgoma od 16. do 22., celih šest ur.

Ministrski predsednik je predvsem poročal o notranjem položaju in je zlasti poudarjal, da se je ta položaj zboljšal glede odnošajev posameznih strank napram državi, da pa še ni normalen, kar se tiče odnošajev med državljani. Posebno je grajal nedeljske poboje, ki jih hoče zadušiti na vsak način, tudi z nedeljskim zapretjem vseh 200 000 gostiln, ki so v državi. Dal je prefektom navodila, da se strogo pazi na mir in red.

Ministrski predsednik hoče ščititi svobodo tiska, ali uporabljal se bo proti vsakomur zakon za vse tiskovne prestopke.

Na pismo zborničnega predsednika De Nicole glede omejevanja svobode nekaterih poslancev, je Mussolini odgovoril, da ima trdno voljo vzpostaviti pravico svobodnega gibanja za vse poslance, tudi nasprotniške in da to pokaže z dejanji. Dal je nalog, da se opozove preklic, ki je bil razglašen nad nekaterimi poslanci.

Glede zunanjega položaja je dejal, da je zelo kočljiv. Poročal je o položaju na Jadranu, zlasti z ozirom na odnošaje z Jugoslavijo. Točnejših podatkov o tem poročilu ni.

Inicijativo za odgoditev lausanske konference je dala Anglija in je Italija pristala na ta predlog s pripombo, da bodi odgoditveni rok čim najkrajši. Glede sestanka antantinih ministrskih predsednikov si Mussolini pridržuje udeležbo, ker smatra, da sestanek dvojice (angleškega in francoskega ministrskega predsednika) v Bruslju, na katerem bi se razpravljala tudi za Italijo zelo važna vprašanja, kakor n. pr. reparacijsko, ni posebno spoštljiv in prijateljski napram Italiji.

Ministrski svet je na predlog ministrskega predsednika odobril vpokojitev poslanikov grofa Sforze v Parizu, barona Aliottija v Tokiju in barona Fasciottija v Madridu ter legacijskega svetnika Machetti Ferranteja v Helsingforsu. Za Pariz je imenovan baron Avezzana na mesto odstopivšega washingtonskega poslanika Riccija pride posl. Gaetani.

Ministrski svet je sklenil zahtevati od parlamenta pooblastilo za upravno in finančno reformo. Parlamentu se predloži tudi zakonski načrt o začasnem državnem proračunu do 30. junija 1923.

Sklenilo se je, da se telefon prepusti zasebnim družbam.

Ministrski svet je premestil ali postavil na razpoloženje 23 prefektov.

Uradniška pragmatika

Beograd, 9. novembra. (Izv.) Na dopoldanski seji zakonodajnega odbora so bili izvoljeni najprej pododbori za pretres sledečih zakonskih načrtov: o advokatih in sodnikih, o državljanstvu in o cenzuri filmov.

Nato se je pričela načelna razprava o činovniškem zakonu in je imel minister Trifković kratek ekspozé o glavnih načelih zakona. Naglašal je, da se bo morala v zvezi z izvedbo pragmatike izvršiti tudi potrebna redukcija uradništva, ki jo kvalifikacijske določbe zakona že same zahtevajo. Prosil je odbor naj zakon čimprej reši.

Beograd, 9. novembra. (Izv.) Referenti finančnega ministra o posrednih in neposrednih davkih so izdelali in predložili svoje referate na podlagi katerih se izdeluje v finančnem ministrstvu zakonski načrt za nujno pomoč državnemu uradništvu.

Ameriške volitve

Newyork, 9. novembra. (Izv.) «Reuter» poroča: Pri volitvah v reprezentacijsko zbornico je bilo dosedaj izvoljenih 218 republikancev, 204 demokrati, 1 neodvisni in en socialist. 13 volilnih izidov še manjka. Volitve pomenjajo velik poraz republikancev, ki so imeli dosedaj ogromno večino.

Razpust goriškega deželnega odbora

Trst, 8. novembra.

Današnji fašistovski «Popolo di Trieste» objavlja poročilo iz Rima, po katerem je na pritisk tržaškega poslanca Giunte vlada izpoznala za potrebno, da smatra goriški mestni občinski zastop in pa goriški deželni odbor za razpuščena.

Ta odločitev rimske vlade ima svojo zgodovino, ki ni samo zanimiva, temveč tudi precej poučna za nadaljno stvarno presojanje bodočih ukrepov Mussolinijeve vlade.

Ko so fašisti prišli na vlado, so zasedli v Gorici poleg vladnih uradov tudi goriški municipij in goriški dež. odbor.

Okupacija goriškega deželnega odbora je bila predvsem posledica ostrega nasprotstva med fašisti in predsednikom dež. odbora prejšnjim laškim liberalcem a sedanjim pipijevcem dr. Pettarinom. Dr. Pettarin in vsi deželni odborniki so bili suspendirani, ž njimi vred pa tudi nekateri uradniki deželnega odbora, med njimi v prvi vrsti nekateri uradniki slovenske narodnosti na vodilnih mestih. Vodstvo deželnega odbora je prevzel kot komisar dr. Pascoli,

Manj umljiva je bila zasedba mestnega občinskega urada, ko vendar v občinskem svetu ni niti enega Slovenca in stoji na čelu občine župan dr. Bonne, odločen Italijan. Povsem zagoneten pa tudi ta korak fašistov ni bil. Laški «Gruppo d' azione», ki ima večino v občinskem zastopu, je bil izvoljen s pomočjo slovenskih glasov. Če bi se ne bili Slovenci udeležili volitev, ali če bi bili sestavili svojo lastno listo, bi bili fašisti dobili relativno večino in s tem večino v mestnem zastopu. Fašisti so se sedaj brez dvoma postavili na stališče, da «Gruppo d' azione», izvoljen s pomočjo Slovencev, ne predstavlja čistega goriškega italijanstva. Poleg tega pa ni izključeno, da sumijo fašisti, da tiči za slovensko pomočjo laški akcijski skupini kak kompromis ali kaj podobnega.

Za ohranitev deželnega odbora so bili storjeni vsestranski koraki v Rimu, tudi pri samem Mussoliniju, ki se je dal prepričati, da ne kaže kar tako čez noč odpravljati institucije, ki je velikanskega pomena zlasti za gospodarstvo v deželi. Res je Mussolini dne 3. t. m. dal brzojavni nalog tržaškemu prefektu, da naj se nič ne izpreminja, da ostanejo vsi zastopi na svojih mestih, dokler se o ureditvi novih pokrajin ne izreče dosedanja posvetovalna komisija. Ta brzojavni nalog je prispel v Trst ni pa prispel v Gorico.. Pač pa je bil o brzojavki obveščen tržaški poslanec Giunta, ki se je nemudoma odpeljal v Rim, kjer se je nahajal že goriški fašistovski konzul inž. Heiland. Posl. Giunti se je potem vsekakor posrečilo pregovoriti Mussolinija, da je izpremenil svoje stališče ter preklical svojo brzojavko.

Ta nenadni preobrat v stališču drugače v svojih uspehih tako doslednega in neomajnega ministrskega predsednika vzbuja veliko začudenje ter je bil res pravcato presenečenje za vse one, ki so bili dosedaj prepričani, da Mussolini ne pozna slepomišenja in kar reče, tudi stori. Naš narod v Italiji si je o fašizmu na vladi, zlasti o Mussoliniju samem pač ustvaril mnenje, ki je skoraj bi rekel boljše, kot pa ga je imel o dosedanjih vladah. Načelno nacijonalistični režim bi mogel biti močen a napram narodnim manjšinam v državi vendarle pravičen. V tem oziru se je polagala zlasti na osebnost gospoda Mussolinija marsikatera nada. Zato pa je ravno ta preobrat napravil v naših jugoslovanskih krogih mučen vtisk in pobudil bojazen, da bi tudi nova vlada, kolikor se tiče našega naroda, znala kreniti na pot vseh dosedanjih vlad z njihovimi obljubami in preklici.

Krepka roka sicer trdo udari, ali tudi drži, če nekaj obljubi: tako je mnenje našega naroda o fašistovski vladi, in bilo bi vsekakor bolje i za naš narod i za Italijo, če bi se naš narod ne varal v tem svojem mnenju! *A. Ekar.*

Vprašanje državnih nameščencev

Prejeli smo naslednji zaključni komunike:

6. novembra t. l. sta sprejela deputacijo državnih nameščencev iz vseh pokrajin kraljevine minister financ in minister za socialno politiko.

Na vprašanje deputacije, v koliko bo minister financ uvaževal v resoluciji beograjskega kongresa državnih nameščencev z dne 29. in 30. oktobra 1922 izražene zahteve, je finančni minister izjavil:

1.) Zakon o civilnih državnih nameščencih je pododbor zakonodajnega odbora završil. Izveštaj je že predložen plenumu zakonodajnega odbora.

2.) Maksimiranje rodbinskih doklad za nižje državne nameščence se ukine. Iz maksimiranja se izvzamejo osebne draginjske doklade, omeji pa se iznos (suma) rodbinskih doklad na določeno število rodbinskih članov.

3.) Izenačenje draginjskih doklad za vse kraje v kraljevini se bo izvedlo na osnovi zakona o civilnih državnih nameščencih s pričetkom prihodnjega budžetnega leta. Po možnosti pa se bo izenačenje izvršilo tudi prej, če bodo na razpolago zadostni novi viri državnih dohodkov.

4.) Glede izplačila enkratnega nabavnega prispevka finančni minister ni dal določnega odgovora, pač pa je bil mnenja, da bi se ta prispevek mogel izplačati v okviru event. ponovnega zvišanja trošarine na vino in špirit. Minister za socialno politiko je izjavil, da bi se dalo tudi za ta večji izdatek najti potrebno kritje. Plenarna seja «Glavnega Saveza drž. činovnika i službenika», koji so prisostvovali tudi delegati novih pokrajin, je na to sklenila, da se za primer neizpolnitve pod točkami 1.), 2,) in 4.) navedenih obečanj finančnega ministra skliče 8. decembra t. l. v Beogradu ponovni kongres državnih nameščencev iz vseh pokrajin, istočasno pa se bodo v vseh večjih krajih kraljevine vršili protestni shodi državnih nameščencev.

Za Osrednjo Zvezo javnih nameščencev v Sloveniji:

Maks Lilleg s. r., predsednik. Joža Bekš s. r. tajnik.

Politične beležke

+ **Kako sodijo demokratske organizacije po deželi o nastopu zajedničarjev** v Ljubljani, jasno priča naslednja resolucija, ki ne potrebuje nikakega komentarja. Glasi se: «Zaupniki krajevnih organizacij JDS za Žiri, Gorenjo vas, Poljane, zbrani v nedeljo, dne 5. novembra v Gorenji vasi, izrekajo oblastnemu načelstvu v Ljubljani predvsem predsedniku ministru gosp. dr. Žerjavu neomajno zaupanje in iskreno zahvalo za njegovo smotreno in požrtvovalno delo ter najodločneje obsojajo vse napade na načelstvo in stranko samo — trdno uverjeni, da izvirajo ti poskusi razdiranja iz nemoči užaljenih osebnih ambicij in demagoštva.»

+ **Sestanek zaupnikov organizacije JDS za Šiško** se je vršil sinoči v gostilni Karl Cigler. Bil je odlično obiskan. Predsedoval je predsednik organizacije gosp. Bajželj, poročilo je podal tajnik gosp. Cimerman. V živahni debati se je pokazala popolna enodušnost. V Šiški ne bo odpadnikov od demokratske stranke.

+ **Razkrinkana laž.** Eden glavnih šlagerjev, s katerim utemeljujejo gospodje okrog «Slovenskega Naroda» svoje uskoštvo iz demokratske stranke je ta, da bi bila NSS šla v koalicijo s klerikalci, ako bi se ž njo ne zezali gg. Ravniharji in Jelačini. Ta šlager je sedaj razkrinkan kot p r o s t a l a ž. Oficijelno glasilo NSS «Nova Pravda» objavlja namreč dne 8. novembra službeno pojasnilo, v katerem odločno zanika, da bi bila NSS šla v koalicijo s klerikalci, ako bi se ne bila stvorila «Jugoslovanska zajednica». «Nova Pravda» ugotavlja, da je zbor narodno - socijalnih zaupnikov «že v mesecu septembru sklenil, da se NSS ne more in ne sme koalirati s klerikalci, pač pa da nastopi samostojno, ako bi ne prišlo do kake druge poštene grupacije.» S tem je torej podrt tudi oni siromašni moralni stebriček, s katerim so «Narodovci» podprli svoje strankarsko izdajstvo.

+ **So že zmagali,** tako poročajo ljubljanski «zajedničarji» zagrebški «Slobodni Tribuni» zato, ker so imeli v Kazini Jelačinov shod, na katerem je bilo — pravijo — 500 ljubljanskih trgovcev in obrtnikov! To poročilo priobčuje «Slobodna Tribuna» pod pompoznim naslovom «Zmaga jugoslovenske zajednice» in pravi, da je bil ta shod prva bitka med «omladino» in Ravniharjevo strujo in v njej je Ravniharjeva struja «sijajno» zmagala. Demokratske stranke poročilo sploh ne omenja, temveč govori samo o «omladini», ker je «zajedničarjev» vendar malo sram priznati, da so čisto navadni — dezerterji.

+ **Mali Moric.** Množijo se znaki, da stoji abstinenčna politika Hrvatskega bloka pred krahom in da pridejo blokaški poslanci v parlament. To bi bil dokaz, da je zmagala vladina politika vztrajnosti. «Slovenski Narod» si je gladko izračunal, da bi s prihodom blokašev «opozicija lahko diktirala vladi svojo voljo», kar bi naravno pomenilo strmoglavljenje kabineta. «Slovenskega Naroda» parlamentarna aritmetika ne moti in v svoji fantaziji že gleda, kako zmaguje cca. 150 poslancev (toliko bi štela opozicija, ako bi prišli radićevci v Beograd) v parlamentu, ki šteje 370 članov. On vé celo, da je v sredo Pašić že na samo vest o prihodu blokašev podal kralju ostavko kabineta! V zvezi z demisijo Pašićevega kabineta smo izvedeli mi iz istega vira, da bode prvih pet gospodov iz ljubljanske zajedničarske liste poklicanih v novo vlado. Tako jih žal ne bodemo mogli videti pri osvojitvi Ljubljane.

+ **Zajedničarski shod pri Turku za Gradom,** ki se je vršil sinoči, je zopet dokaz, kako malo imajo zaslombe uskoki iz JDS. Po enournem čakanju se je nabralo 27 udeležnikov, da poslušajo dr. Ravniharja, ki je ponavljal staro resnico, da se kot poslevodeči podpredsednik JDS ni zanimal za delo v stranki. Gosp. Pustoslemšek je hvalil posebno dr. Trillerja, kar se navzočemu gosp. Babniku ni posebno dopadlo, ker je proti svoji navadi molčal. Spomnil se je menda, da je svoj čas ravno sedanje uskoke iz JDS označeval za največje sovražnike ljubljanskega prebivalstva. Pritrjevanja ni bilo in sestanek se je končal prav po zajedničarsko.

+ **Klerikalci silijo v vlado?** Včerajšnji «Slovenec» milo toži čez zunanjepolitično situacijo, češ, da vlada ne vidi preteče nevarnosti na jugu, ne vidi zmagoslavja Mussolinijevega in ne vidi «probujajočih se Madžarov». Še hujše pa mu je, da vlada ne vidi v kabinetu nobenega klerikalca in «vendar ne izvajata nobenih posledic» niti Pašić niti Pribičević, ki ne marata klerikalcev. Klerikalci vsak dan bolj spoznavajo, kako nesrečne politike so se oprijeli, ko so šli iz vlade v razdirajočo opozicijo. Danes je tudi demagogije konec in klerikalne moči je vsak dan manj. Na koncu konca so se klerikalci združili še s komunisti ter z odprtimi jadri zaveslali v tabor odkritih sovražnikov države. V Beogradu minister, v Ljubljani komunist, to bi znal vsakdo.

+ **SLS na kraju svoje slave.** Počji mlini meljejo počasi, a sigurno. So bili časi, ko je klerikalna stranka na Kranjskem imela za seboj 90 % vsega prebivalstva. Dr. Korošec je še pred volitvami v konstituanto vsakemu dvornemu žandarju, ki ga je hotel poslušati, pripovedoval, da bo dobila SLS pri volitvah najmanj 80 % vseh glasov v Sloveniji. Dobila jih je 36 %. V sredo pa se je vršil v Ljubljani občni zbor «Kmetijske družbe», ki je končal s popolnim porazom kranjskih klerikalcev. SLS si niti kandidatov ni upala postaviti! Tako pada klerikalizem od stopnje do stopnje in ne bo dolgo, ko bo konec nekdanje tako velike slave SLS.

Po svetu

— **Razdelitev Češkoslovaške republike na oblasti.** Kakor znano je češka ustava po svojem bistvu mnogo bolj centralistična nego je naša. Država je razdeljena v župe (ki so ponekod manje nego naše oblasti) in okrese (okraje). Sedaj je izšla naredba čsl. vlade, da se s 1. januarjem 1923 župska (oblastna) organizacija izvede predvsem na Slovaškem. Z novim letom se organizirajo na slovaškem ozemlju sledeče župe: Bratislava, Nitra, Turčanski Sv. Martin, Zvolena, Lipt, Sv. Mikulaš in Košice. Na čelu državne uprave stoji župan odn. okresni načelnik. Dokler se ne izvedejo volitve v župne skupščine in okrajna zastopstva, bodo župani odn. okresni načelniki vodili tudi samoupravne agende.

— **Pred fašistovskim prevratom na Madžarskem?** Znani voditelj madžarskih šovinistov Ivan Hejas vedno drzovitejše pripravlja nacijonalistični prevrat na Madžarskem. Trdi se, da ima organiziranih že nad 200.000 «četnikov». Povsem javno vzdržuje zveze z laškimi fašisti, nemškimi reakcijonarji ter raznimi emigrantskimi organizacijami iz nasledstvenih držav. Njegov cilj je se polastiti državne moči po laškem fašistovskem vzorcu. Madžarska vlada je 4. t. m. dala aretirati 30 prvakov Hejašove organizacije ter jih je internirala v Győru. Hejas je nato poslal v Budimpešto ultimatum in aretirani madžarski fašisti so bili takoj izpuščeni, vsako nadaljno postopanje vlade proti Hejasovi organizaciji ustavljeno. Dne 5. t. m. se je vršil v Magyarovaru pri Győru tabor fašistov, ki so ga priredili Društvo probujajočih se Madžarov, Mowe in Društvo krvavega dvokriža. Udeležba je znašala na tisoče. Govorniki so pozivali na sveto vojsko proti sovražnikom za obnovitev integritete krone sv. Štefana ter so položili prisego neomajne zvestobe svojemu voditelju Hejasu. Burno pozdravljen kot madžarski Mussolini je Hejas ob asistenci visoke duhovščine prisegel: «Zaklinjam se, da bom v kratkem pričel boj za osvoboditev domovine. V to mi pomagaj Bog!» Šopronjski prelat je v ornatu stopil pred množico ter izjavil: Dajmo vse za sveto madžarsko stvar. Iz svojega cerkvenega oblačila hočem rezati zastavo svobode. — Vlada je poslala za ohranitev miru in reda na zborovališče 400 orožnikov, ki so se brez izjeme pridružili fašistom ter prisegli zvestobo — Ivanu Hejasu...

— **Fašisti za spravo z Vatikanom?** Italijanski listi poročajo: Že nekoliko dni se širi po Rimu govorica, da je ministrski predsednik Mussolini uradno prosil sv. stolico, da bi ga papež sprejel. Nadalje se govori, da bo sv. stolica tej prošnji najbrže ugodila. V vatikanskih krogih pa se zatrjuje, da ni prejela sv. stolica nikake podobne prošnje. Govorica je nastala najbrže vsled tega, ker je Mussolini v svojih člankih in tudi v zbornici dosledno naglašal pomen papeštva kot duhovnega oblastva. Na drugi strani pa je zelo mogoče, da ima Mussolini v načrtu med drugim tudi sporazum med Italijo in sv. stolico.

— **Izid parlamentarnih volitev na Poljskem** še vedno ni znan, ker manjkajo podatki z dežele, kjer se je vršila silna volilna borba med Vitoševo kmečko stranko in nacionalisti. Povsod po mestih so odnesli nacionalisti veliko večino, tako da se more smatrati, da so ti že gospodar situacije.

Prosveta

Ljubljanska drama.

Petek, 10.: Hlapci. E.
Sobota, 11.: R. U. R. Izv.
Nedelja, 12.: ob 3. popoldne Krojaček-junaček. Izv. — Ob 8. zvečer Svatba Krečinskega. Izv.
Ponedeljek, 13.: Svatba Krečinskega. D.

Ljubljanska opera.

Petek, 10.: Zaprto.
Sobota, 11.: Madame Butterfly. Gostovanje ge. Poljakove. Izv.
Nedelja, 12.: Jenufa. Izv.
Ponedeljek, 13.: Zaprto.
Torek, 14.: Seviljski brivec. B.

•

Šentjakobski gledališki oder.

Sobota, 11.: Mladost.
Nedelja, 12.: Mladost.

•

Mariborsko gledališče.

Sobota, 11.: «Dnevi našega življenja». C.
Nedelja, 12.: «Namišljeni bolnik». Izv.

Ljubljanska drama. A. Suhovo-Kubilin: **«Svatba Krečinskega».** Da se dramsko osebje nekoliko oddahne v dirki za novitetami, se je ponovila ta komedija z lanskega repertoarja. Žal, da mestoma slabše. Komedija sama je variacija Gogoljevega revizorskega motiva, a Suhovo-Kubilin seveda daleko ne doseza Gogolja. A tudi ta ruska komedija prinaša same žive, izvrstno karakterizirane značaje, ki nudijo malone vsem igralcem imenitne vloge. Avtor si pomaga še z monologi, mestoma celo sredi ansambla. To dela neroden vtis zastarele tehnike. Baje Rusi «Svatbo Krečinskega» čislajo tudi zaradi krasnega jezika. Nam se je zdelo, da je prevajalec preveč hudičeval in permejduševal. Ruski «čort» je simpatičnejši od našega «hudiča» in «čort vazmi» se čuje delikatneje od našega «pri moji duši» ali «hudič te vzemi». Tudi par akusativov za nikalnico sem čul; ker ga je zagrešil tudi g. Putjata, nisem uverjen, da bi ga ne bilo v prevodu. Predstava ni bila hvalevredna. Gdč. Rakarjevi se je zarekalo in zatikalo, dasi je bila v igri in maski dobra. G. Cesar je prijeten za četnik, a še trd in v razburjenju patetski. Žid, ki ga je lani izborno predstavljal g. Kuratov, je bil letos ponesrečena, čisto diletantovska figura. Končne scene so bile letos vobče slabše in razvlečene. Zdi se, da se je vrgla predstava prenaglo na oder. Gdč. Gorjupova napreduje, počasi sicer, a vendarle. Končni odhod je bagatelizirala. Prav dober je bil g. Šest v vlogi Muromskega; nema scena z Razpljujevim je bila zopet kabinetna. Kakor lani je bil tudi letos g. režiser Putjata v igri in karakterizaciji velik; žal, da ga marsičesa in marsikdaj nismo prav nič razumeli. G. Kralj v glavni vlogi ni slab, a nekam enoličen, vedno isti in tu specialno premalo velikomesten. Zlasti njegovo notanje nog je za kavalirskega pustolovca neumestno. Za to Daneševsko vlogo bi bil morda primernejši g. Rogoz. Skratka: odhajali smo manje zadovoljni nego lani. S.

Gostovanje Ade Poljakove. Gospa Ada Poljakova je gostovala jeseni 1920 po velikih italijanskih odrih. Žela je povsod ogromne uspehe. Kritiki največjih tamošnjih listov so jo priznali za dovršeno umetnico. Na našem opernem odru bo nastopila v soboto dne 11. novembra v naslovni vlogi priljubljene opere «Madame Butterfly». Ravno v tej vlogi je publiko velikih evropskih gledališč popolnoma osvojila.

Vstopnice za koncert kompozicij dr. Božidara Širole, katerega bo izvajalo v nedeljo dne 12. novembra ob 8. uri zvečer v dvorani hotela Union pevsko udruženje «Lisinski» iz Zagreba, se dobe v trgovini Glasbene Matice na Kongresnem trgu (poslopje Filharmonične družbe). O tem koncertu, katerega je izvajala ta elita umetniška enota spomladi v Zagrebu, pišejo «Novosti» z dne 2. junija 1922 sledeče: «Lisinski» zasluži našo najsrčnejšo hvalo in največje priznanje. Težko je bilo delo, ki ga je «Lisinski» prevzel, a izvedba je bila pač taka, kakršno smo od «Lisinskega» pričakovali. Zbor je obvladal vse ogromne tehnične zapreke Širolinega stavka z lahkoto in sigurnostjo. Odveč bi bilo naštevati posebej vse odlike in vrline tega zbora, saj zasluži njegovo skupno delo neomejeno pohvalo. Z izvedbo Širolinega ciklusa pa nas je «Lisinski» zadolžil še prav posebej. Podprl je domačega avtorja, nam pa je dal priliko, da spoznamo zelo zanimiva dela in nam nudil s svojo eksaktno in precizno izvedbo velik užitek».

Redni sinfonični koncerti v Ljubljani na vidiku. «Zveza godbenikov za Slovenijo» se je torej le osnovala: topot od spodaj navzgor, brez več ali manj plačanih in častnih predsednikov, podpredsednikov, upravnikov itd., brez upravnega paradiranja, ki grasira po naših kulturnih in drugih korporacijah. Osnovala se je z reelnim programom, ki bo — dal Bog — pogon in zalet našemu glasbeno-kulturnemu življenju na kvišku. Brez fraz, z dejstvom stopa Zveza v javnost: v petek... ima že svoj I. sinfonični koncert. Ta koncert ne gre za dobičkom. Preostanek čistega dobička se uporabi za nabavo novega orkestralnega materiala, predvsem slovanskih komponistov. V kulturne svrhe gre torej čisti dobiček. Žal je ravno dragi orkestralni material največja ovira za prirejanje rednih sinfoničnih koncertov, v Ljubljani pa tudi ni instituta, ki bi ga mogel nabavljati in stavljati na razpolago. Navezana je torej Zveza samo nase. Ker so komorni in sinfonični koncerti pri vsakem narodu merilo njegove glasbene in splošne kulture, bi bilo zelo časten pojav za tukajšnjo publiko, ki je priznana ljubiteljica sinfonične glasbe, če napolni v petek unionsko dvorano. Z upeljavo koncertov v abonementu pa bo dana ljubiteljem glasbe prilika, zasledovati sinfonične pojave svojega in tujih narodov na cenen način. I. koncert dirigira Lovro Matačič, ki je ob priliki premiere «Jenufe» sijajno dokazal svojo muzikalnost in svoj temperament. Za nadaljnje koncerte je Zveza v dogovoru z raznimi domačimi in tujimi dirigenti, ki bodo proizvajali svetovna dela za orkester, zbor in soli. Mladi Zvezi želimo največ uspeha na potu, ki ga je svojčas začela hoditi Slovenska filharmonija, ki pa je takrat omagala zaradi — žalostno, a resnično — financielnih težkoč. Talichovih časov se še živo spominjamo, časov glasbenega užitka, zato upamo, da nastopijo sedaj istim slični.

Abonma C v mariborskem gledališču. Mariborsko gledališče uprizori v soboto dramo «Dnevi našega življenja» za novo upeljani abonma C. Več prostorov je še na razpolago. Uprava je vse predstave uredila tako, da jih bodo mogli obiskavati tudi naročniki novega reda.

Sport

Nogomet v Subotici. Zadnje dni se je v Subotici vršila odločilna prvenstvena tekma med dvema starima rivaloma Sandom in Bačko. Sand je bil dosedaj na prvem mestu prvenstvene tabele. Tehnično je bil Sand boljši, vendar pa je Bačka vsled svoje odločnosti vodila že ob polčasu s 4 : 0. Tekma je končala s 7 : 3 v korist Bačke.

Rušitev rekorda na 10 km. Dne 12. t. m. ob pol 10. se vrši na prostoru S. K. Ilirije rekordni poizkusni tek na 10 km na progi: igrišče Ilirije - Št. Vid - igrišče Ilirije. Rušitev rekorda na 10 km poizkusita znana tekača gg. Čuk in Praunseis. Kakor znano ima g. Čuk dosedanji jugoslovanski rekord na 10 km z 37:19.

Zimskosportni odsek S. K. «Ilirije» v Ljubljani sklicuje važen sestanek dne 10. t. m. ob 20. uri v «Prešernovi sobi» restavracije «Novi svet». Obenem opozarja člane, da se sprejemajo istočasno zadnja naročila za nabavo zimskosportnih potrebščin Sestanek je vsled važnosti obvezen. — Tajnik.

Društvo «Atena» prične z damskim oddelkom telovadbo v četrtek dne 9. novembra t. l. ob 7. uri zvečer v telovadnici I. drž. gim. Pouk se bo vršil vsak torek in četrtek od 7. ure do 8. ure zvečer. Nove prijave se sprejemajo med telovadbo.

T. K. Skala v Ljubljani. Odsek amaterfotografov je otvoril nedavno praktični tečaj za svoje člane, ki se vežbajo pod vodstvom prvovrstnega amaterja profesorja Janko Ravnika v fotografiranju. Odsek si je nadel nalogo, proizvajati gorske slike in diapozitive ter ob koncu tečaja prirediti razstavo gorskih slik.

Objave

* *Diskusije o načrtu kazenskega zakonika.* Jutri, dne 11. novembra, priredi društvo «Pravnik», četrto diskusijo kazenskega zakonika. Vršila se bo, kakor običajno ob pol 5. uri popoldne v pravosodni palači št. 79. Najprvo se bo nadaljevala debata o zadnjem referatu (Novo meddržavno kazensko pravo), nato bo predaval gospod dvorni svetnik in podpredsednik deželnega sodišča Fran Regally o temi: «Kazen in nje odmera po načrtu kazenskega zakonika».

* *J. A. D. «Triglav» v Ljubljani.* Triglavani! V petek dne 10. t. m. ob 20. uri se vrši v verandi pri «Tišlerju», (nasproti Akad. kolegija) debatni večer o programu društva in o predlogih, ki pridejo na dnevni red na «Triglavanskem zboru» dne 3. februarja 1923 v Mariboru. Udeležba na debatnem večeru je obvezna za vse člane. Vabljeni so gg. starejšine.

* *Petdesetletnica vinarske in sadjarske šole v Mariboru* se bo obhajala v nedeljo, dne 19. novembra t. l. v zvezi s slovesno otvoritvijo srednje kmetijske šole v Mariboru. Želeti je, da se redke slavnosti udeleže osim zastopnikov oblasti in uradov, kmetijskih šol, kmetijskih korporacij in listov, narodnih poslancev itd. tudi kmetovalci, bivši učenci odnosno absolventi te najstarejše jugoslovanske kmetijske šole in kmetijski strokovnjaki sploh. Ker iz umljivih razlogov ne bo mogoče vabiti vsakega posamezno, naprošajo se tem potom vsi prijatelji šole, zlasti absolventi mariborske šole in kmetijski strokovnjaki, da blagovolijo ravnateljstvu vinarske in sadjarske šole v Mariboru sporočiti svojo udeležbo prilično petdesetletnice tega zavoda najpozneje do 12. novembra. Podrobnosti se še objavijo.

* *Ženska in moška C. M. podružnica v Trbovljah* vabita vse člane, kakor tudi prijatelje šolske družbe na občni zbor podružnice, ki se bo vršil dne 12. novembra ob 6. uri zvečer v dvorani ge. Ane Forte na Vodi po običajnem dnevnem redu. Po občnem zboru priredita podružnici ravnotam «Martinov večer». Na vsporedu je mnogo novosti z vsestranskimi razvedrili. V prepričanju, da se napredni Trboveljčani zavedajo, kake dolžnosti imamo napram prepotrebni šolski družbi, pričakujemo mnogobrojne udeležbe. — Odbora.

* *Družbi sv. Cirila in Metoda* sta oddali moška in ženska šentpeterska podružnica v Ljubljani dosedaj iz fonda za prenos blagopokojnega Frana Maselja čistih 50.000 K. Brezprimerno delavnima podružnicama izreka družbino vodstvo najtoplejšo zahvalo in priznanje.

* *Društvo «Soča»* v Ljubljani vabi svoje člane, prijatelje in drugo občinstvo na «Martinov večer», katerega priredi v soboto, dne 11. t. m. — predvečer obletnice Rapalla, v salonu restavracije «pri Levu». Na vsporedu je: petje, godba, šaljivi govor v verzih: Martin in Rapallo (gospod Kragelj ml.), komični nastopi gospoda Kinčuva, Martinova živa gos itd. Vstopnina 3 Din. Začetek točno ob osmih in pol zvečer.

* *Plesne vaje v Celju.* Doslej se vršijo redne plesne vaje za dijaštvo pod nadzorstvom profesorjev in Sokolskega društva, ki otvori prvo plesno vajo v nedeljo, dne 12. t. m. ob 3 uri popoldne. Lokal mala dvorana Narodnega doma.

* *Dražba desk in tramovja* od tribun na telovadišču vsesokolskega zleta v Ljubljani se vrši vsak pondeljek na zletišču. Prva dražba se vrši v pondeljek 13. t. m. ob 9 zjutraj.

Domače vesti

* **Poročni dar kralju Aleksandru.** Poročajo nam: Dne 9. novembra v tržaško luko došli brzoparnik «Presidente Wilson» paroplovne družbe «Cosulich» je pripeljal seboj od na «Pacifiški obali» bivajočega Jugoslovana Nj. Veličanstvu kralju Aleksandru I. podarjeno sedlo, katero je spremljal od New Yorka do Trsta uradnik imenovane družbe. Istotako spremlja predmet uradnik iste družbe iz Trsta naravnost v Beograd, kjer ga izroči dvornemu maršalu.

* **Zbor moravskih učiteljic v Zagrebu.** Članice zbora moravskih učiteljic, ki so priredile v sredo tudi v Zagrebu svoj koncert, so si naslednjega dne ogledale etnografski muzej, oddelek za prosveto in vseučiliško knjižnico. Gostje so iz Zagreba odpotovali v Peograd, kjer prirede svoj tretji koncert. Iz Beograda odpotuje zbor v Subotico in nato preko Madžarske v Češkoslovaško.

* **Seja celjskega občinskega odbora.** Prihodnja redna seja bo v pondeljek, dne 13. novembra in se bo razpravljalo predvsem o važnih zadevah občinskih podjetij.

* **Nacijonalistični kongres v Zagrebu.** Na kongresu jugoslovanskih nacijonalistov, ki se je te dni vršil v Splitu, je bilo sklenjeno, da prirede prihodnje leto v Zagrebu velik miting vseh jugoslovanskih nacijonalistov.

* **42letnica potresa v Zagrebu.** Včeraj je poteklo 42 let, kar je zadela Zagreb velika potresna katastrofa. Porušenih je bilo mnogo hiš in javnih poslopij, med drugimi tudi stolp tamkajšnje starodavne stolne cerkve. Mnogo Zagrebčanov je iz strahu pobegnilo v hrvatsko Zagorje in bližnji Sisek. Pri tej priliki se je požrtvovalno odlikoval znani pisatelj Avgust Šenoa, ki je bil tedaj mestni sodnik. Nakopal si je tačas bolezen, ki ga je položila v prezgodnji grob. Znani raziskovalec hrvatske zgodovine kanonik dr. Rački je v kritičnem trenotku maševal v stolni cerkvi. Kljub groznemu potresu se je premagal in ostal v težko poškodovani cerkvi, dokler ni končal maše.

* **Zavetišče za matere v Sarajevu.** Sarajevski «Narod» poroča, da bo v Sarajevu otvorjen v najkrajšem času poseben socijalni urad pod imenom «Zavetišče za matere», kjer bodo revne matere dobivale denarne podpore in zdravniške nasvete zase in za svojo deco. Želeti je, da se taki človekoljubni zavodi osnujejo tudi po drugih naših mestih.

* **Fašisti so hoteli napasti Sušak.** Iz Bakra prihaja poročilo, da je predvčerajšnjim prišlo na sušaškem mostu do resnega spopada med reškimi fašisti in legijonarji ter italijanskimi karabinjerji in alpini. Spopad so provocirali fašisti, ki so poskušali prodreti na Sušak z namero, da tamkaj zasedejo neka poslopja in jih porabijo za svoje vojašnice. Na mostu so oboroženo tolpo ustavili karabinjerji in alpinisti; prišlo je do spopada in streljanja, s puškami in mitraljezami. Po kratkem boju so se fašisti umaknili. Na obeh straneh je bilo mnogo ranjenih.

* **Za gradbo uradniških stanovanj v Zemunu in Beogradu.** Minister financ je predložil parlamentarnemu odboru pooblastilo, da sme finančno ministrstvo prevzeti garancijo za 6 milijonov dinarjev pri upravi fondov, katera bo to vsoto posodila uradniškim zadrugam za gradbo uradniških stanovanj.

* **Izpremembe v državni službi.** Z odlokom ministra za narodno zdravje je bil dr. Janko Polajnar, primarij blaznice na Studencu, premeščen k zavodu za oskrbo umobolnih v Ljubljani kot hišni zdravnik v dosedanjem činu in z dosedanjimi službenimi prejemki. — Ivan Bajželj, referent za telesno vzgojo pri zdravstvenem odseku za Slovenijo v Ljubljani je imenovan za učitelja telovadbe na državnem moškem učiteljišču v Ljubljani. — Absolvirani agronom inž. Vinko Sadar je sprejet v državno službo v področju pokrajinske uprave za Slovenijo in imenovan za suplenta v X. činovnem razredu v provizorni lastnosti na srednji kmetijski šoli v Mariboru. — Višji pisarniški oficial v oddelku za prosveto in vere Leopold Mlakar je imenovan za pisarniškega adjunkta v IX. činovnem razredu. — Iz državne službe so izstopili: sodnik dr. Jože Pretnar na Laškem, sodnik dr. Josip Lavrič v Ribnici in sodnik brez določenega službenega mesta dr. Ivo Lulik.

* **Z ljubljanske univerze.** Pokrajinska uprava za Slovenijo je imenovala univerzitetnega profesorja dr. Metoda Dolenca za drugega podpredsednika izpraševalne komisije za pravosodni državni izpit v Ljubljani.

* **Iz «Uradnega lista».** «Uradni list» pokrajinske uprave za Slovenijo objavlja v številki 115 zakon o varstvu redkih ali za Slovenijo tipičnih in za znanstvo pomembnih živali in rastlin in o varstvu špilj v področju pokrajinske uprave za Slovenijo, nadalje zakon, s katerim se izenačijo predpisi o prepovedanem lovskem času v Sloveniji ter odločbo o rabi dinarske veljave v trgovskih knjigah.

* **Višja pedagoška šola v Beogradu.** V prvi letnik višje pedagoške šole v Beogradu se sprejme do 80 rednih slušateljev in sicer 60 učiteljev in 20 učiteljic. Vsak kandidat, ki se hoče vpisati v to šolo za rednega slušatelja, se mora do dne 25. novembra obrniti s prošnjo na rektorja te šole. Sprejeti kandidati in kandidatinje, ako so v državni službi, obdrže pravico do plače in ostalih prejemkov, ki jih prejemajo od države. Natečaj je objavljen v 115. štev. «Uradnega lista».

* **Ob grobu Antona Luckmanna.** O pok. Antonu Luckmannu, uradniku Kranjske industrijske družbe, smo dobili z Jesenic sledečo simpatične vrstice: Pokojnik je bil eden onih redkih Nemcev, ki je ljubil tudi naš narod in prav rad govoril slovenski. V svetovni vojni je bil poveljnik bataljona, ki je stražil gorenjsko in primorsko železnico in je kot tak naravnost očetovsko skrbel za slovenske vojake, ki so ga nazivali «črnovojniškega očeta». Bodi zato blagi duši ohranjen trajen spomin!

* **Himen.** Poročil se je na Bizeljskem g. Maks Šribar, živinozdravnik v Sevnici z gdč. Nežiko Janežičevo, hčerko uglednega veleposestnika iz Stare vasi pri Bizeljskem. Obilo sreče!

* **Non olet.** Na našo notico pod gornjim naslovom je odgovoril g. Jelačin v «Slov. Narodu» v žargonu zajednice. V bistvu je potrdil, kar smo mi napisali. Da ugotovimo še enkrat: G. Jelačin je na prošnjo načelstva JDS prevzel organizacijo pobiranja prispevkov za demokratsko stranko med ljubljanskim trgovstvom. S pomočjo nekaterih požrtvovalnih dam se je nabralo precej, daleč nad 50.000 kron. V načelstvu je bilo znano, da se je del nabrane vsote za stranko uporabil, znano pa je tudi bilo da je mnogo nabranega novca ostalo še v rokah g. Jelačina. Opetovano je bilo govora o tem, da mora tudi g. Jelačin položiti obračun ter izročiti stranki ostanek. G. Jelačin tega nikdar ni storil. Sedaj se ta za demokratsko stranko nabrani denar porablja za agitacijo proti demokratom. G. Jelačina seveda «ljubljansko trgovstvo» ni nič pooblastilo, ker so prispevke dali specialno za volilne stroške JDS, trgovci — pristaši JDS ne pa «ljubljansko trgovstvo». Na tem dejstvu ne morejo nobene psovke ničesar spremeniti. Objava g. Jelačina naj mu bo v ostalem svarilo, da treba tudi psovke previdno izbirati. Kdor meni, da ga žro hijene, se smatra očividno za političnega mrtveca, ker hijene trgajo le mrhovino.

* **Za zabavo in kratek čas.** «Slovenski Narod» je bil do zadnjega časa na glasu, da je prav dobro pa alno sredstvo. Sedaj pa postaja humoristični list. Včeraj poroča o sestanku Kluba demokratskih poštarjev pri Mraku ter trdi, da je bilo navzočih 30 demokratov, pa 40 zajedničarjev. Med govorniki ravaja same demokrate, a nobenega zajedničarja. Vse je njegova večina 40 zajedničarjev mirno poslušala, menda samo zato, da so vsi skupaj lahko na koncu shoda — kakor pravi «Narod» — zaklicali: «Živela zajednica». Naša nedavno izražena domneva, da nosi častljivi starec iz Knafljeve ulice sedaj stalno ona znana ribniška zelena očala, se v polni meri potrjuje. Pri poštarjih je videl 30 demokratov in 40 zajedničarjev, na shodu g. Jelačina v Kazini je videl «Naprej» 150 udeležencev, «Slovenski Narod» 500. Ko bodo 3. decembra dobili frakarji in velekapitalisti mesto 40 odst. glasov, 40 batin, bo travica zelena zopet bela suha oblanica. — Pod to rubriko naj zabeležimo tudi pretresljivo vest, da namerava zajednica «pozneje» stopiti v boj z demokratsko stranko po celi Sloveniji ter ji odvzeti državnozborske in eventualne oblastne in druge mandate. Kako pravi Nemec? Nachbarin, Euer Fläschchen!

* **Usoda klobase «Gospodarske Zveze».** «Slovenec» poroča, da je vdrl klerikalni zmaj ponoči v zaloge «Gospodarske zveze» ter odnesel iz nje tudi klobase. Eno, da je izgubil na Miklošičevi cesti in to da je naslednjega dne serviralo «Jutro» Ljubljani za zajutrek. Kakor smo se mogli informirati, je stvar čisto drugačna. Gospodje, ki imajo posla pri «Zadružni gospodarski banki» na Miklošičevi cesti in so pričakovali klobase iz «Gospodarske zvezo» so sicer videli svojega zmaja, ki pa je bil hudo užaljen. Neka rdeča mačka, ki pa spada tudi med klerikalce, mu je namreč iztrgala klobaso izpod zob ter je tekla z njo v uredništvo «Slovenca».

* Trgovsko društvo v Celju namerava znatno razširiti svoj delokrog in izpopolniti svoje delovanje. V ta namen hoče ustanoviti informacijsko pisarno, ki bi naj dajala vsem svojim članom brezplačno točne in zanesljive informacije. Društvo vabi zaradi tega vse celjske trgovce, da pristopijo organizaciji kot redni člani. Letna članarina znaša za trgovca mesečno 40 K, za nastavljence 8 kron.

* **Celjski gostilničarji** so se morali te dni zagovarjati pred sodiščem zaradi pretiranih cen. Tekom razprave se je pa ugotovilo, da napetost med nakupno in prodajno ceno ni bila tako velika, da bi bili zakrivili kako kaznjivo dejanje. Tudi subjektivno niso grešili, ker je smatral zadružni komisar poleti cene pri pivu 22 do 24 K za primerne. Bili so vsi oproščeni. Oprostilna razsodba se je izrekla tudi proti trgovcem Jagodiču, poslovodji Rišnerju in Bračiču, ki so bili ovadeni zaradi pretiranih cen pri amerikanski masti.

* **Zastraženje smodnišnice v Celju.** Celjsko vojaško poveljstvo naznanja, da je odredilo strogo zastraženje smodnišnice, vsled česar se občinstvo opozarja, naj ne hodi ponoči po stezah, ki vodijo preblizu smodnišnice, da se izogne vsaki neprijetni posledici.

* **Pasji kontumac v Celju.** Dne 14. oktobra se je pojavil v celjski okolici stekli pes, ki je ogrizel več psov. Zaradi tega se je odredil za celjski sodni okraj in za mesto Celje strogi pasji kontumac.

* **Mariborsko mestno hranilnico,** katero so vodili svojčas klerikalci, a so jo morali pozneje zapustiti, so ti že ponovno jurišali in skusali vzeti občinstvu zaupanje do nje, kar pa se je doslej še vedno izjalovilo. V zadnji «Straži» so zopet alarmirali vlagatelje, češ da bo hranilnica propadla, ker je baje ravnatelj dr. Irgolič v plačilnih težkočah.

«Volksstimme» poroča, da je dr. Irgolič odložil svoje mesto pri hranilnici, da pa ne obstoji nikaka nevarnost za vlagatelje.

* **Škandalozno postopanje zagrebške direkcije železnic.** V letu 1922 se prodajajo «Bahnhof-Eintrittskarte», torej nemški peronski listki, na postaji Bled, ki je najlepše letovišče in zdravilišče v Jugoslaviji, katero posečajo vsakojaki tujci in celo sam kralj. Vprašamo direkcijo, kaj naj si vendar tujci mislijo od nas? Pozivamo kompetentno ministrstvo da takoj napravi red in konec narodnemu škandalu! — «Orjuna», Bled.

* **Poštno-čekovni promet v Srbiji** se otvori dne 10. novembra 1922 pri sledečih poštah: Beograd-Berza, Palanka, Niš, Leskovac, Kruševac, Aleksandrovac-Župa, Čačak, Užice, Valjevo, Vranje Kumanovo, Skoplje, Veles, Štip, Prilep, Bitolj, Ohrid, Prizren, Uroševac, Priština in Mitrovica kosovska. Navedene pošte bodo sprejemale vplačila na položnice računoimetnikov pri čekovnih zavodih v Zagrebu in v Ljubljani ter poštni hranilnici v Sarajevu in bodo vršile tudi izplačila na čekovne nakaznice, vse to do otvoritve poštne hranilnice v Beogradu za račun poštn. čekovnega zavoda v Zagrebu.

* **Razpisane službe.** Razpisana je služba občinskega tajnika v Novem mestu. Nastop službe takoj. Plača po dogovoru. Pri mestni občini ljubljanski je popolniti dve mesti mestnih babic s prejemki letnih 2400 kron. Prošnje je vložiti do dne 15. novembra.

* **Zahvala srbskih sirot mestu Celju.** O priliki pričetka novega šolskega leta je poslalo društvo za zaščito dece v Beogradu celjski mestni občini iskreno zahvalo za brateki in nad vse ljubeznjivi sprejem, ki ga je doživela srbska siročad o priliki poletnega izleta po Sloveniji zlasti v Celju. Podpisan je predsednik društva general Rašić.

* **Francoski invalidi,** ki so se mudili v Jugoslaviji ob priliki VI. mednarodnega kongresa za proučavanje invalidskih vprašanj, so poslali v znak bratstva in zadovoljstva nad gostoljubnim sprejemom v Jugoslaviji — upravi invalidskega doma v Zemunu znesek 200 frankov, s prošnjo, da naj se smatra to skromno darilce kot izraz iskrene bratske solidarnosti.

* **Obsojen zagrebški kavarnar.** Pred zagrebškim okrajnim sodiščem se je predvčerajšnjem vršila obravnava proti lastniku «Narodne kavarne» Adolfu Picku zaradi navijanja cene mleku. Kavarnar je čašo mleka prodajal po 12 kron, dočim je na Jelačičevem trgu za ta znesek dobil cel liter mleka. Pick je bil obsojen na dva meseca zapora in 10.000 Din globe.

* **Javna dražba Kumrovega posestva na Dostu.** Mestna občina celjska razglaša, da odda na javni dražbi dne 16. novembra ob 10. uri dopoldne na licu mesta Kumrovo posestvo za dobo petih let v najem. Vzklicna najemnina 1600 kron. Posestvo je imelo doseda! v najemu nemško lovsko društvo «Einigkeit». Ob preobratu je nemški občinski odbor podaljšal najemninsko dobo za nadaljnjih 20 let, kar je pa na podlagi sklepa sedanjega občinskega odbora pokrajinska uprava za Slovenijo razveljavila. Želeti je, da pride posestvo v slovenske roke.

* **Tatovi na pokopališču.** V Slovenski Bistrici je bil nedavno na tamkajšnjem pokopališču ukraden nagrobni spomenik iz črnega švedskega granita. Ko je dekan Cerjak vprašal grobokopa, kam je izginil spomenik, je ta odvrnil, da so ga sorodniki prepeljali v Ptuj v svrho poprave. Nadaljnja poizvedovanja pa so dognala, da je grobokop Zorko ukradel spomenik ter ga prodal kamnoseku Olivi v Ločah za 1600 kron. Oliva je spomenik, ki je bil vreden 35.000 kron zbrusil in dalje prodal. Okrožno sodišče v Mariboru je grobokopa kakor tudi Olivo in mešetarja Klemenčiča, ki je prodajo posredoval, obsodilo vsakega na 6 mesecev ječe.

* **Zlikovci trgajo plakate.** Tvrdka Aloma Company nam poroča: Dalje časa že opažamo, da se nam trgajo plakati po tablah in reklamnih kioskih ter kvari s tem lično zunanjost, na katero polagamo posebno važnjo. Izredno močno pa je bila prizadeta «Zveza godbenikov», kateri plakati za I. sinfonični koncert, ki se vrši dne 10. novembra so bili na večina prostorih potrgani takoj po nalepljenju. Prosimo vso javnost, da preprečuje taka vandalstva ter naznani vsakogar, ki bi trgal plakate, nam ali policiji.

* **Drobne vesti.** Delniški družbi «Moravija» v Beogradu je bilo poneverjenih 100.000 Din. — Železniškemu uslužbencu Francu Hafnerju v Gorenji vasi pri Škofji Loki so neznani vlomilci pokradli obleke v vrednosti 10.000 kron.

Gospodarstvo

VINSKI TRG.

Letošnji pridelek vina v naši državi je mnogo večji, nego je bil lanski. Nekateri cenijo, da se je pridelalo 5 do 6 milijonov hl. Žalibog pa je kakovost letošnjega vina povprečno slabša od lanskega. Le v Dalmaciji, kjer edino je množina letošnjega pridelka zaostala za lanskim, je kakovost izborna.

Ker imamo v naši državi poleg ogromnega letošnjega pridelka tudi še velike lanske zaloge, so naši vinogradniki res v kritičnem položaju, kako naj vino razpečajo. Po dogovoru s Češkoslovaško se sme tjakaj izvoziti iz naše države 150 tisoč hl vina, kar je za naše razmere mala količina. Če izvozimo v Češkoslovaško tudi vso to količino, kar je seveda še vprašanje, to našim vinogradnikom ne more mnogo koristiti. V Poljsko moremo po trgovinskem dogovoru izvažati sicer neomejene količine vina, toda praktičnega pomena bo to le, če bodo naše cene dovolj nizke in naša vina dovolj dobre kakovosti. Upoštevati moramo, da je poljska valuta zelo slaba in da ni izključeno, da bo poljska marka še padala. V slučaju ponovnega večjega padca poljske marke ne bomo mogli spraviti tja niti liter vina. Na drugi strani pa tudi konzum vin v Poljski ni velik. Za nas pa je dobro to, da je uvoz vin v Poljsko drugače zabranjen.

Žalibog letos tudi kakovost vina ne govori za naš izvoz. V Sloveniji n. pr. v novomeškem, krškem in brežiškem okraju so imela lani vina povprečno 12 odst. alkohola, letos pa imajo komaj 6 — 10 odst. Redki vinogradniki se bodo mogli hvaliti s kakovostjo nad 10 odst. Še slabše, kakor v Sloveniji je v nekaterih drugih naših pokrajinah. Razun Dalmacije so le redki posamezni kraji ali celo le posamezni vinogradi, ki imajo dobra vina.

Pri taki kakovosti so cene v naši državi mnogo previsoke. Absolutno potrebno je, da se cene letošnjim vinom znižajo, ako nočemo obdržati vina v kleteh. Da se vinska trgovina v državi in iz države dvigne more in mora pomagati tudi prometno ministrstvo z znižanjem železniških prevoznih tarif in z drugimi ugodnostmi. Cene letošnjim vinom se še niso ustalile. V Vršcu, Beli Crkvi in okolici se tržijo vina po 4 — 6 K, okoli Križevca po 8 — 9 K, v Dalmaciji po 12 — 14 K, v Sloveniji od 10 — 18 K za liter.

Pripomniti moramo še, da naj se nekatera naša vina, ki imajo v inozemstvu še svoj sloves, ne mešajo z vsako brozgo, ker to škoduje ne samo dotičnemu izvozniku, temveč sploh našim vinogradnikom, ker izgubi inozemstvo zaupanje vanje. Reklame za naše vino sploh ne znamo delati. Tako n. pr. je znano, da se je za časa vsesokolskega zleta, ko je bilo pri nas toliko inozemskih gostov, točila po nekaterih gostilnah čisto navadno brozga za ljutomersko vino. Čehi, ki so pili takšno «ljutomersko» vino, ne bodo delali doma za nas reklame, kar je jasno. Radi slabše kakovosti je treba, da naši vinogradniki skrbno ravnajo z vinom. Končno je pri naših sosedih v Avstriji in Madžarski kakor v Češkoslovaški letošnji pridelek še slabši, nego pri nas. Države, ki bodo kupovale naše vino, bodo letos itak računale na slabšo kakovost. Huda konkurentinja nam pa bo Italija, ki je pridelala letos sicer manj vina, nego lani, toda je letošni pridelek celo boljše kakovosti kakor lanski.

TRŽNA POROČILA.

Žitni trg v Somboru (dne 8. t. m.) Dovozi slabi, povpraševanje živahno. Tržila se je pšenica po 1380 — 1400 K, moka po 2000 — 2030 K, stara koruza po 1130 — 1140 K. Opažati je, da zadržuje inozemsko uvoženo blago večje naraščanje cen domačemu blagu.

Zagrebški tedenski sejem (dne 8. t. m.) Dogon živine precejšen, mnogo kupcev, zlasti inozemskih. Cene za kg žive teže v kronah: voli I. 32 — 36, II. 28 — 30, III. 20 — 24, krave I. 28 — 30, II. 22 — 24, III. 16 — 18, telcta I. 54 — 58, II. 50 — 52, mlad. živin. 30 — 34, svinje I. 66 — 70, II. 55 — 60. Sero se je tržilo po 700 — 950, detelja po 1000 — 1100, slama po 500 — 560 za 100 kg. Prignanih je bilo tudi nekaj konj, ki so se prodajali po 8000 — 12.000 komad.

= **Izvoz vina v Češkoslovaško.** Kakor je znano, se je naši vladi posrečilo, doseči večji kontingent za vino, katerega naša država lahko izvozi v Češkoslovaško. Nemogoče pa je, da bi mogel posameznik z uspehom izvažati vino in si nalagati velike stroške za organizacijo izvoza in za pridobivanje odjemalcev. Take stroške zmore le kaka večja družbo. Zato se vrši v nedeljo dne 12. novembra v prostorih vinorejske šole v Mariboru ob 10 uri zborovanje vseh na izvozu vina v Češkoslovaško zainteresiranih krogov. Pač bi se vinotrčci, vinogradniki in zastopniki vinogradniških zadrug v največjem številu udeležili zborovanja, na katerem se bo razpravljalo o ustanovitvi izvozne organizacije.

= **Svoboden izvoz moke iz uvoženega žita.** V finančnem ministrstvu je rešeno vprašanje meljave tujega uvoženega žita na ta način, da se bo dovolil prost izvoz moke, ki se dobi iz 50 odst. od v našo državo uvoženega žita in ki se semelje v domačih mlinih.

= **Beograjska tvornica sladkorja** ima izdelanega že mnogo sladkorja ter je začela s prodajo po naslopnih cenah: sladkor v kockah prvovrstni in v prahu po 17 Din, drobni kristalni sladkor beli po 15 Din za kg.

= **Italijanski načrt transbalkanske železnice.** «Il Piccolo» prinaša članek o italijanski osnovi za gradbo transverzalne železnice Valona-Bitolj-Ostrovo-Vodena-Solun-Dedeagač-Kaleburgas-Carigrad (980 km). Proga naj bi bila zvezana po trajektu z italijanskimi železniškimi progami. Za prvih 35 km obstoji že definitiven projekt, a ostalih 225 km do Bitolja bi stalo 400 milijonov lir. Gradnjo bi finansirali albanska in italijanska vlada. Članek poudarja potrebo, da postane Balkan gospodarsko zaledje Italije.

= **Češkoslovaški izvoz lesa.** Od januarja do junija 1922 je izvozila Češkoslovaška 4,837.053 mtc gradbenega lesu (od tega v Nemčijo 1,775.470, v Madžarsko 1.239.156, v Francijo 767.418) proti 2.695.589 mtc v prvi polovici 1921; dalje je izvozila 1,111.812 mtc (2,476.954) lesa za kurjavo, od tega v Švico 603.589 v Madžarsko 207.677, potem 1,220.197 mtc (876.989) rudniškega lesa, 1,488.269 mtc (623.851) lesa za celulozo ter 43.472 mtc (5.420) železniških pragov.

= **Kovanje zlatih dukatov v Češkoslovaški.** Iz Prage poročajo: Finančni minister dr. Rašin je izjavil v govoru, ki ga je imel o priliki posvetovanja o proračunskem predlogu finančnega ministrstva v proračunskem odboru zbornice, da pripravlja vlada predlog, ki predvideva kovanje zlatih dukatov, ki bi se prodajali po cenah zlata. Dr. Rašin je označil to kot sredstvo, s katerim bi se utešil iz sedanje ljudske psihoze razumljivi glad po zlatu in s čemer bi se ustvaril eden pogojev za uved bo zlate valute v Češkoslovaški.

= **Pred znižanjem cen železu v Avstriji?** Z Dunaja poročajo: Zaradi večje konkurence češkoslovaških železarn bo Alpinska montanska družba najbrže v kratkem času znižala cene svojim izdelkom.

= **Padanje rumunskih žitnih cen.** Zaradi zboljšanja rumunske valute so začele lahno padati v Rumuniji cene žitu in drugim poljskim pridelkom.

= **Italijanska zunanja trgovina.** Od januarja do maja 1922 se je uvozilo v Italijo blaga v vrednosti 6099 milijonov lir (lani v istem času 7056 milijonov), a izvozilo za 3342 milijonov lir (lani 3085 milijonov).

= **Povišanje cen sladkorju v Poljski.** Iz Varšave poročajo, da se je cena sladkorju zaradi povišanja sladkornega davka povišala od 440 na 480 poljskih mark za en funt.

= **Povišanje obrestne mere v Madžarski.** Budimpeštanski denarni zavodi so od dne 1. novembra zvišali obrestno mero na vloge, k čemur jih je prisilil Državni notni institut, ki je zvišal diskont

= **Obtok bankovcev v Angliji** se je po izkazu 2. novembra povišal za vsoto 1,278.000 na 123,159.000 funtov šterlingov

= **Zabrana izvoza duhana iz sovjetske Rusije.** Iz Rige poročajo, da je duhanski sindikat zabranil izvoz tobaka iz Rusije, ker so zaloge za domačo potrebo nezadostne.

Borza

Zagreb, *devize:* Dunaj 0.083 — 0.088, Berlin 0.66 — 0.86, Budimpešta 2.35 — 2.65, Bukarešt 39.50 — 41, Milan 258 — 262, London 273.50 — 278.50, Newyork 61 — 62, Pariz 392.50 — 397.50, Praga 198.50 — 201.50, Švica 1121 — 1131, Varšava 0.465, *valute:* dolar 60 — 61, levi 34 — 36, češke krone 195.50 — 198.50, madžarske krone 2.20 — 2.50, funti 268.50 — 273.50, franki 385, leji 38.75 — 40.25, švic. franki 1105 — 1115, lire 254 — 258.
Trg. obrtna banka 59 — 60.
Brodska banka 65 — 67.50.
Hrvat. eskomptna banka 155 — 164.
Jadranska banka 385 — 395.
Jugoslovenska banka 101 — 102.
Ljubljanska kreditna banka 200.
Slavenska banka 101.50 — 102.
Praštediona 1060 — 1067.50.
Slovenska eskomptna banka 150.
Srpska banka 149 — 150.
Narodna šumska industrija 87.50 — 91.
Našička industrija drva 110 — 112.50.
Slavonija 90 — 100.
Union 580.
Ljubljanske strojne tovarne 150.
Trbov. premog. družba 240 — 260.

Beograd, *devize:* Newyork 61, London 275, Milan 255, Varšava 0.55, Pariz 399, Praga 199, Ženeva 1138, Solun 110.

Praga, *devize:* Berlin 0.295 — 0.495, Curih 573.50 — 576.50, Milan 133 — 134.5 Pariz 197.75 — 199.25, London 139.87 — 141.37, Newyork 31.425 — 31.825, Beograd 50.75 — 51.25, Sofija 21.675 - 22.075 Dunaj 0.04 — 0.05. Varšava 0.145 — 0.245, Budimpešta 1.22 — 1.32, *valute:* nem. marke 0.28 — 0.48, dolarji 31.30 — 31.70, avstr. žig. krone 0.038 — 0.048.

Curih: Berlin 0.0675, Newyork 549, London 24.48, Pariz 34.50, Milan 23.15, Praga 17.60, Budimpešta 0.22, Zagreb 2.225, Bukarešta 3.45, Sofija 3.75, Varšava 0.035, Dunaj 0.0073, avstr. žig. krone 0.0075.

Berlin, *devize:* Italija 32.418 — 32.582, London 34.912.50 — 35.087.50, Newyork 7780.50 — 7819.50, Pariz 45.885 - 46.115, Švica 138.652 — 139.348, Dunaj 1087 — 1089, Praga 23.790 — 23.910, Budimpešta 304 — 306, Sofija 5137 — 5163, Beograd 119.70 — 120.30.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Trst. Vse v redu.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».
Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Despot Stevan Stiljanović

V srcu Baranje, v onem delu, ki je ostal pod Madžarsko, pol ure od mesta Šikloša, na vzhod proti Haršanju — na najvišjem platoju prve grupe baranjskih brd, sredi bujne in izredno plodne pokrajine, stoji hrib «Djuntir». Južno od njega zelene se bogati vinogradi, za njimi nepregledna polja. Na «Djuntiru», na samem vrhu, beli se visok kamenit križ na veliki kamnati ploči. Od daleč ga je videti. Baranjci se pobožno ozirajo v tej smeri; kajti pod tem križem in to ploščo je bil pokopan mož, ki so ga proglasili za baranjskega svetnika. Pred 403 leti so tu položili v zemljo telo Despota Stevana Stiljanovića, poslednjega vladarja, zaščitnika in vodjo baranjskega ljudstva.

Po propasti srbske carevine, so kakor povsod tudi Srbi v Baranji silno trpeli v težkem robstvu. Bili so preganjani in zaničevani, ali ravno to jih je krepilo, da mora zasijati i zanje zora boljših dnij. Zbirali so se okrog svojih vodij, koje so nazivali «despote» in trpeli s tiho resignacijo v krepki nadi, da bode bolje — da jih bodo despoti poklicali in vodili v boju za «slobodu zlatnu».

Baranjska despotica Jelena, vdova po slavnem despotu Jovanu Branko-viću, je pozvala l. 1502. iz Hercegovine k sebi kneza Zahumskega Stevana Steljanovića, ki se je proslavil že v bitkah s Turki. Izročila mu je gospostvo nad svojimi družinami in svojo zemljo, ker ni mogla več zmagovati turških navalov. Stiljanović je nekaj časa stoloval v Moroviću, odkoder se je vsled neprestanih turških napadov pomaknil v gornjo Baranjo, kjer je za svojo prestolico določil mesto Šikloš. Dandanes se še vidi lepi sikloški grad, v stilu srednjeveških dvorcev, pravcata trdnjava na visokem hribu. Po današnjem stanju sodeč, je bilo to res krasno zatočišče še za mnogo bolj ambicijoznega vladarja kot je bil Stevan Stiljanović.

Legenda pripoveduje, kako skrben oče je bil despot Stiljanović baranjskemu narodu. Revne je podpiral, kjer je le mogel. Njegove bogate žitnice so bile na stežaj otvorjene onim, ki so bili v potrebi. In ni delal razlike: kakšen jezik kdo govori in kakšne vere je. Madžari in Švabi so bili enako postreženi kot pravoslavni Srbi in katoliški Šokci. Legenda govori o velikem prijateljstvu despota Stiljanovića napram kmetovalcu. Hodil je Stiljanović, kadar ni bilo treba z mečem proti Turkom, za plugom in oral svojo zemljo — vedno je bil med narodom, ki ga je ljubil kot svojega očeta.

Sosedni brezsrčni velikaši — tako glasi legenda — so seveda nejevoljno gledali, kako v miru in prijateljstvu z baranjsko rajo živi mogočni Despot. Kmet, ki je s pomočjo Stevana Stiljanovića, od dne do dne bolj bogatel, ni ugajal madžarskim mogotcem. Počeli so rovariti proti Despotu. Pri ogrskem kralju so ga celo osumničili, da je pajdaš zloglasnega madžarskega revolucionarca Gjura Dožaja. Ogrski kralj je verjel to in jim naročil, da naj ga — če je le mogoče — odstranijo. In res, leta 1515. so ga velikaši napadli in ubili. Baranjski Srbi so mrtvo telo ljubljenega Despota izprosili od velikašev, balzamirali ga in položili v grob na vrh Djuntira.

Razume se, da je postal grob Despota Stiljanovića zbirališče Baranjcev. Pravoslavna cerkev je proglasila Despota za svetnika-mučenika, kar je še bolj razširilo slavo pokojnika. Pred neprestanimi navali Turkov se je baranjski narod rad zbiral okrog groba svojega svetnika. Srbi so na grobu njegovem krstili svojo deco, venčavali so se (poročevali med seboj) in molili za svoje pokojnike...

V srbski cerkvi v Šiklošu je ohranjen zapisnik iz prošlosti Baranje. Iz njega so razvidni razni podatki, ki so zanesljivi. Tako se tam bere o težkih časih, ko je po usodni mohaški bitki Baranja postala turški pašaluk. V teh težkih časih je gospodaril po prejšnji vladavini Despota Stiljanovića Omir paša. Za svoj glavni dvorec si je izbral Stiljanovičev dvor v Šiklošu. In nekega večera — tako je zapisano v tem zgodovinskem zapisniku — opazil je Omir paša iz prostrane terase Šikloškega dvorca na hribčku nebroj malih plamenčkov. Misleč, da je kaka zaveza gjaurov, takoj krene s četo janičarjev v smeri, odkoder se je videl legion plamenčkov. Prijaše na Djuntir. Narod, ko zapazi janičarje, se umakne v bližnje gozde — le star pop (zgodovina ga pozna pod imenom igumana Teofila) ostane tam in pričaka janičarje in Omira pašo. Na vprašanje: Kaj pomeni skup naroda, razjasni iguman Teofil zgodovino groba na Djuntiru. Omir paša ne verjame sivemu starcu, ukaže odkopati grob —; ko zazveni orodje, s kojim se je odkopavalo grob svetnika Baranjcev, prihrumi narod iz gozdov in došlo bi do krvavega spopada. Ali starec Teofil umiri ogorčene Baranjce. Grob je odprt in krsta pride na dan. Ko se otvori, Omir paša pazljivo motri svetnika, na čegar prsih vidi amanet in pečatni prstan. Nakrat zaplače kot malo dete, pade na kolena in poljubi relikvije — v mrtvem Despotu je po amanetu in pečatnem prstanu spoznal svojega lastnega brata. I Omir paša je bil rodom iz Hercegovine, kot otroka so ga zasužnjili in ga napravili za janičarja. Odredil je takoj, da so prenesli krsto pokojnika v monastir Šišatovac z vsemi častmi ter ga tam položili v monastirsko grobnico, kjer je še dandanes. To se je zgodilo 14. avgusta istega leta.

Narod baranjski slavi pa na Djuntiru ta dan še vedno, — že preko 500 let. V tej dolgi dobi je dan prenešenja kosti Stevana Stiljanovića izgubil nekdanji značaj in postal je dan narodne slave baranjskega ljudstva brez razlike vere in narodnosti.

Ko sem lani na ta dan posetil grob Stiljanovićev, videl sem znova potrjeno, da dobra dela ne — izginejo nikdar iz spomina!

Današnji Baranjci so leta 1919. v spomin Despota ustanovili v Pečuju Društvo Despota Stiljanovića, koje ima nalogo vzgajati baranjsko mladino v duhu naše zedinjene nove domovine. In Kolo baranjskih sestara — brez razlike narodnosti, — koje ima nalogo, da vrši veliko socijalno misijo po baranjskim selima, je za svojo slavo uporabilo dan prenosa kosti Stevana Despota.

Baranja ima svojo zanimivo prošlost, ali bi mogla imeti tudi veliko bodočnost. Naj samo duh, ki ga legenda o Stevanu Stiljanoviću razširja, živi in cvete po lepih baranjskih ravninah.

Pahljača

Pahljačo je, kakor pravi legenda, izumila lepa Kan-Si, hčerka bogatega kitajskega mandarina. Nekega večera je prisostvovala kostimirani zabavi in hotela se je braniti pred neznosno vročino ter tudi pred pogledi radovednežev. Pride ji v glavo duhovita misel: sname z lica masko, toda ne odloži je, temveč prične z njo blizu lica z veliko naglico pahljati, tako da ji nihče prisotnih gostov ni mogel razbrati lica in poleg tega si je ugodno hladila vročo polt. To pa je tako ugajalo prisotnim damam, da so tudi one storile enako. Tako je počasi pri vseh naslednjih zabavah damski krog počenjal isto, kakor je to prvikrat storila lepa Kan-Si. V Evropi se je začela pahljača uporabljati v početku 12. stoletja, toda rabile so jo samo najbolj odlične dame. V 16. stoletju se je ta običaj že bolj demokratiziral; tudi ostale dame in damice so se začele hladiti s pahljačo. Stvar pa je skoro prešla v ekstrem, in gospe se niso s pahljačo branile vročine samo pri zabavah v soparnih dvoranah, temveč tudi pri domačem ognjišču. Po malem so začele žene rabiti pahljače v ljubavne svrhe in za koketnost. Zato so jih dale krasiti s sličicami, z modrimi pregovori ali pa s podpisi slavnih mož. Ta običaj se je ohranil par stoletij. V naših časih je pahljača doživela zadnjo dobo svoje ljubavne vloge in tudi svoj konec, kajti skoro popolnoma je že izginila iz damskih ročic. Uporablja se le v resnični vročini a brez koketerije. Naravna stvar je, da se je ohranilo mnogo starih pahljač, ki so radi svojih prislovic, podpisov in okraskov našle mesta po muzejih. Na svetu so ogromne kolekcije pahljač, kakor se je to vsaj dalo videti na londonski razstavi leta 1871. ali pa leta 1874. v Milanu.

PERJE
vsak čas
po najnižjih cenah
pri
E. VAJDA
izvoz divjačine in perutnine
Cakovec, Medjimurje (Jugoslavija)
Brzojavi: Vajda Čakovec.
Telefon štev. 59. 94/I

Pletene jopice
rokavice, nogavice
po najnižjih cenah
pri
A. Šinkovic nasl.
K. SOSS 43/II
Ljubljana, Mestni trg 19.

Zimska sezija!
Velike množine **zimskega blaga** ravnokar došle. 84/IV
A. & E. Skaberne Ljubljana Mestni trg 10

NUDIM
po najnižji ceni in takojšnji dobavi:
rdeč fižol letnika 1922., gorenjski krompir, proseno kašo, ajdovo moko, jošprenj, moko za krmo in druge deželne pridelke 3812
LJUDEVIT SIRC, KRANJ.

Kupim 3845
jedilnico
dobro ohranjeno. Naslov za ponudbe pove upravništvo „Jutra".

Priporočajte „JUTRO"!

DIVJAČINO
kakor **jelene, srne, zajce, jerebice, fazane, divje koze, kljunače** itd., kupuje v vsaki množini ter jo plačuje po najboljših cenah
E. VAJDA
izvoz divjačine in perutnine
Cakovec, Medjimurje.
Brzojavi: Vajda Cakovec.
Interurbanski telefon št. 59. 3735

Nosite zaradi njihovih velikih prednosti PALMA
kaučuk potpetnike in potplate
3688

Dražba desk in tramovja
od tribun vsak ponedeljek na **sokolskem zletišču.** Prva dražba v ponedeljek dne 13. novembra **ob 9. uri zjutraj.** 3856

Carinski tarifer
popolnoma vešč v tarifiranju blaga, ki more tudi samostojno delati, se sprejme takoj. Ponudbe na **Brodnjak i Benedikt, Cakovec.** 3835

Domače platno
po znižani ceni
razpošilja tvrdka 3846
Jos. Hartmana nasl. V. Sbil, Vel. Lašče.

KOSTANJEV LES
vagonske množine kupi 3847
J. Pogačnik, Ljubljana, Dalmatinova ulica 1.

Mali oglasi

Stanje do 20 besedi Din. 3·—, vsakih nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanja, nepremičnine do 20 besedi 5 Din., vsakih nadaljnjih 5 besedi 2 Din. — Plača se naprej. (Lahko tudi v znamkah.) Na vprašanja se odgovarja le, kdo je vprašanju priložene znamke za odgovor.

Službe

Potnik,
dobro vpeljan, išče službe. Gre tudi kot skladiščnik. Dopisi pod «Potnik 324» na upravo «Jutra». 3832

Dobro izurjena šivilja
išče delo po hišah. Naslov pove uprava «Jutra». 3839

Angleščino in glasovir
poučuje začetnike za mali honorar fina gospodična. Vprašati: Poljanska cesta 13/II., levo. 3822

Osebje trg. podjetja,
verzirano v vseh pisarniških poslih, želi vsled slabih razmer premeniti službo. Na razpolago so tudi skladiščniki in sluga. Pismene ponudbe na upravo «Jutra» pod «Osobje 22». 3800

Šofer-avtomehanik
tudi strojnik, išče mesto, gre tudi izven Ljubljane. Ponudbe pod «Avtomehanik» na upravo «Jutra». 3802

Prodam

Mehka spalna oprava,
dobro, solidno izdelana, hrastovo pleskana, se ceno proda. Pogleda se pri tvrdki Brata Rožič, Vegova ulica, Ljubljana. 3834

Domačega kostanja,
zdravega in debelega, dobavim lahko več tisoč kilogramov po ceni K 9·50 za kilogram franko Ljubljana. Naslov pove uprava «Jutra». 3851

Trgovska oprava,
kompletna, za specerijsko trgovino, železna blagajna št. 3, registr. blagajna, stroj za praženje kave s tremi patent. posodami za praženo kavo, razne tehtnice itd., vse v dobrem stanju, se ugodno proda. Pojasnila daje Frece in Plahuta, Celje. 3841

Stanovanja

Sobo 3858
meblirano, eventualno dve sobi, išče višji oficir razmejitvene komisije. Ponudbe sprejema podpolkovnik Žilović, hotel Union.

Razno

Družabnik
za trgovino z mešanim blagom in lesom se išče radi razširjenja iste. Lesna trgovina kakor druga je zelo dobro idoča ter na prometnem kraju. Oglasiti se pod «Ugodnost 846», poštnoležeče, Celje. 3771

Prodasta se dve skupaj ležeči parceli, porabni kot **stavbeni prostor** v izmeri 13.000 m² tik za železniškem predorom ob Martinovi cesti. Povpraša naj se na Sv. Petra cesti štev. 85. 3843

Zahvala.

Za ob priliki prebridke izgube naše nepozabne soproge, oziroma sestre, svakinje in tete, gospe

Marije Komatar

posestnice mlina itd. v Škofji Loki

izražena nam sožalja in vsem, ki so blago pokojnico spremili na njeni zadnji poti, izrekamo s tem najprisrčnejšo zahvalo. Zlasti se zahvaljujemo preč. duhovščini in oo. kapucinom, društvoma „Sokol" in „Čitalnica" v Škofji Loki ter gasilnima društvoma v Škofji Loki in Stari Loki kakor tudi gg. pevcem za genljivi žalostinki, vsem darovalcem prelepih vencev in šopkov ter vsem gg. zdravnikom za njihovo pomoč ob bolezni.

V Škofji Loki, dne 8. novembra 1922. 3859

Anton Komatar in rodbina Gosar.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo, Ljubljana,
Brzojavni naslov: Kredit Ljubljana **Prešernova ulica 50, v lastnem poslopju.** Telefon št. 40 in 457
Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd. itd.